

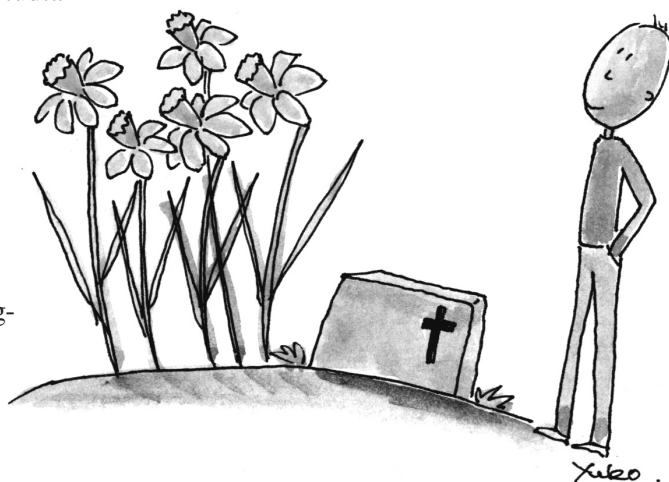
Búcsúzás

Az élet komoly kérdéseiről az emberek vagy nem akarnak tudni, vagy különösen nagy figyelmet fordítanak rájuk. Mostani számunk témája is ilyen jellegű. A búcsúzás kérdése mindannyiunkat érint. Regina Kraft missziós nővér cikke találóan állapítja meg, hogy minden búcsú más és más, és sosem válik megszokottá. Különbösen sem tudjuk megszokni azt, ami fájdalmas. Esetleg megtanulunk bánni vele, de igazán megszokni mi, emberek nem tudjuk.

A misszionáriusokra és gyermekeikre jellemző a szó szerint értendő mozgalmas élet, sok állomással és búcsúzással, amit nem mindenki dolgoz fel egyformán jól. Ajándéknak tekinthetjük, ha életünkben ebből olyan magatartás alakul, amely hálás és örül a jelennek, de tudván tudja, hogy az idő korlátokat szab. Akár emberi kapcsolatokról, akár anyagi javakról legyen is szó, ez mindkettőre igaz.

Idegenül hathat ránk, ahogyan más országokban élik meg haláleseteknél a búcsúzást. Ez különösen a Pápua Új-Guineáról szóló beszámoló nál szembeötlő. Nem csupán arról van szó, hogy a pápuák máshogy fogadják, hanem arról is, hogy a pogány szokások keresztyén elemekkel keverednek. Különösen feltűnő ez azokban a „még-pogány” országokban, amelyekben az evangéliumot még nem évszázadok óta ismerik, mint nálunk. Ugyanakkor figyelembe kell vennünk, hogy a régi értékek megjelenési formája még sokáig fennmarad az adott kultúrában, pedig a régi pogány tartalom már nem része az új hitnek.

Emlékszem egy ismerősömről az Egyesült Államokból, aki megkérdezte tőlem, miért ültetik be virággal Európában a keresztyének is olyan szépen a sírokat. Náluk jó néhány temető olyan, mint egy közönséges mező, sírkövekkel. Nehezen tudta megérteni, miért díszítjük virággal a temetőt. Úgy érezte, hogy ez el-lentmond az örökkévaló reménységnek és annak, hogy előre kell tekintennünk. Jószándékú megjegyzésével engem is megbántott. Röviddel azelőtt temettük édesapámat, még frissen élt bennem a fájdalom és a

Tartalom:

Magyar misszionáriusok – múlt és jelen:

Külmissziói folyóirataink	2
Dr. Keszi Krisztina beszámolója, Zambia	3
Japán: Otthoni szabadság – másként.	4
Japán: Mindennapos, mégis fájdalmas búcsú	5
Zambia	6
Spanyol temetőfalvak	7
Pápua Új-Guinea	8
Pápua Új-Guinea - Minden búcsú nehéz	9
Malawi - Váratlan, örök búcsú – amikor a halál az élet delén kopogtat	10
Mikronézia - Mindig a halálé az elsőbbség	11
Németország - Búcsúzás – de másként!	11
Tajvan - Visszatérés	13
Zambia - Reményteljes jövő	14
Kína	15

gyász. Mégis akkor értettem meg, hogy minden búcsúzásnak olyan kultúrára és formára van szüksége, amely segít elviselni az utána következő fájdalmas időszakot. A legértékesebb az a hit, hogy Jézus legyőzte a halált. Ehhez nem fér kétség. Az érintetteknek azonban segítséget jelent a búcsúzásnak egy bizonyos „kultúrája”. Nálunk ez például a gyászistentiszteletet jelenti, ami után együtt megyünk a nyitott sírhoz.

Nem járunk sikerrel, ha minden (búcsú-)kultúra végső teológiai helyességét elemeire akarjuk szedni. Úgy gondolom, a gyász formája segít, hogy úgy gyászoljunk és búcsúzzunk, ahogy a bizonyosságtételhez és a bibliai hithez illik. Feladatot jelent ez a helyi keresztyén gyülekezetnek!

A búcsúzást rendszerint fájdalmasnak érezzük. Az Úr Jézus győzelme még sokszor nem látható, de már ma is érvényes!

Isten ereje és áldása erősítse Önöket!

Martin Auch,
missziós igazgató

Külmissziói folyóirataink

Magyarországon leginkább az ún. felsőlövői lelki megújulás idején kezdtek foglalkozni a külmisszó gondolatával. Gottlieb August Wimmer evangélikus lelkész és társai hatalmas munkát végeztek itt, olyannyira, hogy Felsőlövő és környéke hosszú évtizedeken át komoly ébredési vidéknek számított. Idővel máshol is fontossá lett a pogánymisszió ügye, mind a református, mind az evangélikus egyházban, és egyre több cikk és beszámoló jelent meg a szomszédos, illetve a távolabbi népek között végzett hittérítői munkáról.

Elsőként a Protestáns Egyházi és Iskolai Lap (PEIL) közölt ilyen tartalmú írásokat. Később más újságok is foglalkoztak a bel- és külmisszió kérdésével, majd pedig megjelentek az első kimondottan missziói folyóiratok, mint pl. a Balogh Ferenc által Debrecenben kiadott Evangyéliomi Protestáns Lap (1875 és 1878 között jelent meg), Czelder Márton lapja, a Nagybányán megjelenő Magyar Protestáns Egyházi és Iskolai Figyelő (1879 és 1887 között tett közzé missziói híreket, írásokat). A Szalay József által kiadott Keresztyén 1892-től, Kecskeméthy Ferenc lapja, Az Evangyéliumlista 1895-től jelent meg. 1900-ban a két folyóirat egyesült, és a továbbiakban közös szerkesztésben, Keresztyén Evangyéliumlista címmel került az olvasók elé (1914-ben szűnt meg). Az Egyház és Misszió első száma 1896-ban került kiadásra, és 1905-ig folyamatosan megjelent. A Horváth Jenő által Hátszegen kiadott lap csak kevés olvasóhoz jutott el. Annál népszerűbb volt az a képes családi hetilap, amelyet Kecskeméthy István adott ki Kis Tükör címmel. A folyóirat 1898 és 1932 között a legnépszerűbb evangélikus lapok egyike volt. 1993-ban Kolozsvárott újra indították, azóta is folyamatosan megjelenik.

A századforduló egyik érdekes színfoltja volt még a Szabó Aladár ál-

tal szerkesztett Hajnal című folyóirat (1894 és 1899 között adta ki), illetve „utóda”, az Olajág (első száma 1901-ben hagyta el a nyomdát, és egészen 1926-ig megszakítás nélkül megjelent). Néhány missziói jellegű írást közölt Biberauer Richárd lapja, a Keresztyén Szövetség, amelynek mindössze négy évfolyama jelent meg (1906–1910). Ennél lényegesen nagyobb olvasótáborral rendelkezett és számos külmissziói híradást közölt a Bethánia CE Szövetség lapja, a Mustármag. Ez a folyóirat 1903-tól 1944-ig megszakítás nélkül jelent meg. Kimondottan református háttérrel rendelkeztek és számos missziói tartalmú cikket közöltek pl. Forgács Gyula lapja, a Reformáció (1920 és 1930 között jelent meg), a Lelki Kálvineum folyóirata, a Hit és Élet (Révész Imre szerkesztette 1921 és 1923 között), a Hit és Szolgálat (a Hit és Szolgálat mozgalmanak időszaki közlönye), a Magyar Református Ébredés (a Református Gyülekezeti Evangélizáció Barátai Társaságának kiadványa 1943 és 1947 között), Makkai Sándor újságja, a Református Gyülekezet (1949–1950), valamint ifj. Victor János lapja, a Szolgálatunk (1946–1947). Evangélikus berkekben a Sréter Ferenc és a Csepregi Béla által szerkesztett Élő Víz foglalkozott sokat a misszió kérdésével (1943 és 1951 között jelent meg).

A vidéki bel- és külmissziói kiadványok között is bőven akadtak figyelemreméltó próbálkozások. A Keresztyén Élet című evangélikus lap Zilahon jelent meg 1907 és 1914 között, míg az Igaz Gyöngyök című folyóiratot Takaró Géza kőbányai lelkész szerkesztette (1908–1919). A Gyertyafény című missziói lap Torró Miklós kiadásában jelent meg 1914 és 1917 között, mindenképp a moldvai misszióban játszott fontos szerepet. Nyáry Pál lapja, a Pécssett megjelenő Keresztyén Lelkipásztor főként a baranyai és tolnai lelkészek és missziói

munkások kedvelt lapjának számított. A Kiskoszmály című újságot Nehézy Károly adta ki, amely különösen sokat foglalkozott a külmisszió időszerűségével is. Érdemes még megemlíteni a Jer Velünk című folyóiratot, amelyet Józán László adott ki 1934 és 1944 között Debrecenben.

Az első kimondottan külmisszióval foglalkozó kiadvány a Scholtz Ödön által szerkesztett Külmisszió című lap volt. Az Evangélikus Misszióegyesület adta ki, akárcsak laputódját, 1906 és 1948 között a Missziói Lapokat. Rövidesen megjelentek Külmissziói Füzetek is, amelyek szerkesztője ugyancsak Scholtz Ödön volt. Legolvasottabb külmissziói folyóiratnak mégis a Hajnal (nem azonos a Szabó Aladár által szerkesztett Hajnallal!), illetve melléklete a Kis Hajnal számított. Ez utóbbi később önállósult és egy ideig Fényes Nyíl címmel önállóan jelent meg, végül pedig ebből jött létre a Kis Gyermekek Könyvtár, amely 1944-ig megjelent. A Magyar Evangélikus Keresztyén Missziói Szövetség lapját Fleischer Gyula és Podmaniczky Pál szerkesztette. Református körökben ugyanakkor a Református Külmissziói Szemle aratott nagy sikert, amelyet Draskóczy László és Virágh Sándor adott ki 1932 és 1942 között.

Az ifjúsági lapok közül is többen közöltek híradásokat a missziói mezőről. Így pl. a Budapesti Ifjúsági Egylet lapja, az Ébresztő, a Magyar Evangélikus Diákszövetség folyóiratai, a Diákvilág, majd a Pro Christo, valamint Az Erő, amelyet Karácsony Sándor szerkesztett, és Czákó Jenő újságja, a Célegyenest Előre.

Az ötvenes éveket követően, amikor állami nyomásra az egyházvezetők valamennyi belmissziói egyesületet és szervezetet rendeletileg megszüntettek, az evangélikus sajtó is megszűnt létezni. Voltak ugyan egyéni próbálkozások, hogy sokszorosított körlevelek formájában valahogyan ébren tartsák a

hívők érdeklődését, ám ezek külső hatásra, vagy éppen egyéb feltételek hiányában rövid életűnek bizonyultak.

A nyolcvanas évek közepén bekövetkező társadalmi és politikai változások következtében újra lehetőség nyílt a hazai evangéliumi könyv- és lapkiadásra. Ily módon számos egyházi folyóirat újraindulhatott, sőt egyre több új lapot adtak ki. Ezek inkább a hazai eseményekkel foglalkoztak, de a figyelem fokozatosan a külmisszióra is ráterelődött. Először a Biblia Szövetség lapja, az 1989-ben zászlót bontó Biblia és Gyülekezet (szerkesztői: Sípos

Ete Álmos és Mikolicz Gyula) közölt cikkeket a missziói mezőről, de jelentek meg írások más lapokban is, mint a Lelki Ébresztő, a svájci hátterű Ethos, vagy a Dorcas Segélyszervezet értesítője, a Dorcas Híradó.

Kimondottan külmissziói újságnak számítanak: a Liebenzelli Misszió – Molnár Mária Külmissziói Alapítvány által megjelentetett Külmissziói Híradó (1992-től Asztalos Zoltán és Előd Erika szerkesztésében jelenik meg), az evangélikus hátterű Missziói Magazin (később: Misszió, majd Híd), a Kelet-Európai Misszió,

amely a hasonló nevű alapítvány kiadása, valamint a Mártírok Hangja című értesítő (Török Csaba szerkesztésében adja ki a Mártírok Hangja Alapítvány 1992-től).

A felsorolás természetesen tartalmazza azokat a sajtótermékeket, hírleveleket, amelyek az elmúlt időszakban, illetve a közelmúltban láttak napvilágot. Emellett bőven akadnak olyan lapok is, amelyek ugyan nem mondhatók kimondottan missziói újságoknak, ám igen sok hitébresztő írást, bizonyágtételt tartalmaznak.

Margit István

DR. KESZI KRISZTINA BESZÁMOLÓJA, ZAMBIA

Kedves Imádkozó Testvéreim!

Ahogy arról az utolsó cikkben beszámoltam, úgy volt, hogy március végén orvosi vizsgát kell tennem a fővárosban. Amikor a vizsga pontos időpontja került volna megbeszélésre, közölték, hogy első alkalommal rossz papírt adtak, és új nyomtatványon, újra kell kérvényeznem a regisztrálást.

Időközben az is kiderült, hogy nem elég, ha elmegyek Lusakába orvosi vizsgát tenni, hanem kredit pontot is kell gyűjtenem a regisztráláshoz, évente 100-at.

Az új formanyomtatványt mind-ezideig nem kaptam meg. Mivel egyelőre a vizsga időpontja teljesen bizonytalan, májustól újra kezdem a nyelvtanulást.

Ahogy korábban már írtam, ez idő alatt szeretném bemutatni az itt élő emberek életét, az itteni körülményeket.

Ruházat, hajviselet, étkezés Öltözködés

Minden népnek megvan a maga sajátos kultúrája és ennek része az öltözködés, étkezés is.

A szokásos ruházat a csitenge. Ezt mindenki egyformán viseli vidéken, akár szegényebb, akár jobb módú. Ez egy téglalap alakú, színes, nagy mintás ruhadarab, amit vagy az alsósoknyára fölé, vagy a már felvett szoknyára felülre rátekernek. (1. kép:

Asszonyok csitengében)

Ennek ünnepi változata az, ha nemcsak a szoknya, hanem a blúz is ugyanabból az anyagból készült, sőt a fejre is fejfedő kerül. (2. kép: *Ünnepi csitenge kosztüm)*

A csitenge persze nemcsak szoknyaként szolgál, hanem ezt terítik a vállukra a hideg évszakban reggel, ezt terítik le a földre és erre tálnak, ha a klinikán együtt étkeznek a kórteremben, de kisebb darabra vágva időnként ez szolgál pelenkaként a kicsiknek.

A zambiaiak szeretnek szépen öltözni, és ha tehetik, akkor ruhát vesznek. Mivel az áru nagy része Kínából és Indiából érkezik Zambiába, az anyagok pedig főként Indiából, ezért jellemzőek az élénk színek: lila, piros, sárga, zöld.

A férfiak viselete falun, városban egyaránt az ing és a nadrág.

Falun a gyerekek általában mezít-láb járnak, cipőt akkor vesznek fel, ha iskolába vagy templomba mennek.

A ruházatkodás főként a nagyobb városokban átalakulóban van. Ott egyre inkább a nálunk megszokott ruházat látható. A nadrág viselete nők számára szigorúan tiltott. Mos-tanában azonban egyre nagyobb számban tűnnek fel, természetesen csak a nagyobb városokban, farmert viselő lányok.

Ez az átalakulás jellemző a **hajviseletre** is. Nagyon sokan próbálják mindenféle módszerrel, krémmel kiegyenesíteni a hajukat, vagy ilyen jellegű parókát viselnek.

A másik frizuránál különböző póthajakat fonnak bele nagyon ügyesen a rövid, göndör hajba, ami így természetes hosszú hajnak tűnik. (3. kép: *Változó hajviselet)*

Étkezés

Nemzeti étel a nsima, ami őrölt kukoricalisztból készül. Vidéken kézi erővel törik apróra. Ezt eszik reggelire, ebédre, vacsorára. Az őrleéstől függően különböző változatai vannak. A finomabb őrlemény egészen hasonló a grízhez, ezt reggelire eszik, a durvább őrleményt használják ebédhez és vacsorához.

A nsimát kint, szabad tűzön, az úgynevezett babulán főzik, fél-, egy órát vesz igénybe és folytonosan kevergetni kell. (4. kép: *Babula, a nyitott tűzhely)*

Gyülekezeti összejöveteleken a nsima-főzés nagyüzemi módon történik. (5. kép: *Készül az ebéd a gyülekezeti alkalom résztvevőinek)*

Az ételt családilag körülülük és kézzel, együtt fogyasztják el.

Az étkezés főként vidéken külön történik. Bizonyos helyeken külön

esznek a szülők és külön a gyerekek. Máshol külön az apa a fiúkkal, és külön az anya a lányokkal. (6. kép: *Közös étkezés*)

A nsimához zöld növények levele vagy káposzta a köret, főzve, párolva. Ehhez jön még ünnepekkor a csirke, hétköznapokon az egészen kisméretű hal, a kapenta vagy sokszor csak a caterpillar, ami nem más, mint az erdőben gyűjtött hernyó, amit tűzön megpirítanak. Elrettentő a kinézete, de nagyon magas a fehérjetartalma, ami védelem a táplálkozási hiánybetegségek ellen. Sok kisgyermek szenved ugyanis hiánybetegségben. A nsimán keresztül ugyan elegendő mennyiségben kerül kalória a szervezetbe, de gyakori a fehérje-hiányos táplálkozási hiánybetegség, a Kvasior-kór.

Kukoricát mindenki termeszt, viszont nem jellemző a konyhakert. Zöldségfélék jóval kevesebben termesztenek. Ez azzal is magyarázható, hogy a hideg és forró évszakban eső egyáltalán nincs, vizet pedig a folyóról kell hordani, ami miatt a locsolás szóba sem jöhet vagy legalábbis nagy fáradsággal jár.

Ezzel szemben valamilyen gyümölcs

folyamatosan terem. A mangó kezd, aztán a guava és a granadilla, a narancs, mandarin és a papaya. Az avokádó hosszú hónapokon keresztül terem, citrom pedig csaknem egész évben. A citromfa kétszer is virágzik és terem. Egyszerűbb valamit csak a fáról levenni, mint fáradságos munkával termesztetni.

Nagyobb városokban a Shoprite az a központi bevásárló áruház, ahol csaknem minden, az élelmiszer is, megvásárolható. A vidéki részen, a falvakban az árusítás alkalmi „útszéli boltokban” történik. (7. kép: *Kis útszéli boltocskák*)

Amint látható, az itteni élet más, mint odahaza. Bizonyos szempontból nehezebb a kényelmet biztosító technika hiánya miatt, de éppen ez az előnye is. Sokkal egyszerűbb és természetesebb.

Imatémák:

Amiért hálát adok:

1. Hogy a korábbi nyelvi segítő készségesen vállalja, hogy újra kezdjük a bema-nyelv tanulását.

2. Hogy közel fél év után végre megkaptam az igazolást a tavaly elvégzett AIDS tanfolyamról. (ezt

ugyanis majd csatolni kell az új regisztrációs beadványhoz.)

3. Isten őrző kegyelméért, Aki megóv a csüggedéstől, amikor valami „más”, mint odahaza, és tanít elfogadni azt, hogy az „idő” itt más jelent. Ami otthon néhány nap vagy néhány hét, az itt esetleg hosszú hónapokat vesz igénybe.

Amiben imatámogatást kérek:

1. Hogy a nyelvtanulásban sikerüljön pótolni az elmaradt hónapokat.

2. Hogy valamikor elrendeződjön az orvosi vizsga, regisztrálás kérdése is. Hogy az Úr Jézus által ígért „másfajta békesség” gyakorlati valóság legyen az újra és újra változó, bizonytalan körülmények között.

3. Hogy megoldódjon a „víz-probléma”, amit a német segítők sem tudtak megoldani, és hogy valamikor legyen működő boilerünk, ami által megszűnhetne a lavóros mosakodás.

Ezúton köszönöm a Testvérek imádságát, anyagi támogatását!

Testvéri köszöntéssel:

Dr. Keszki Krisztina

AZ AKTUÁLIS TÉMA - BÚCSÚZÁS

Japán: Otthoni szabadság – másként

2000. március 10-én 12 óras repülőút után minden baj nélkül szálltunk le a stuttgarti repülőtéren.

Már a következő napon megtudtuk, hogy édesapámnak az utóbbi időben ismeretlen eredetű fájdalmai vannak. Szakorvosokat és kórházakat jártunk végig, de betegségének oka nem derült ki. Annak ellenére, hogy nem tudtuk fájdalmai eredetét, nem akartuk lemondani közös svájci nyaralásunkat. Édesapám együtt étkezett velünk és az áhítatokon is részt vett, sőt a környéken tett kisebb kirándulásokra is eljött velünk. A negyedik nap reggelén annyira besárgult, hogy Péternek szüleimmel haza kellett utaznia. Elkerülhetetlenné

vált az újabb kórházi kivizsgálás.

A nyaralásról megérkezve még el kellett mennem egy belgyógyászati kivizsgálásra, mielőtt újra Japánba utaztunk volna. A doktornő bátyja, akivel közös praxisuk volt, februárban megvizsgálta édesapámat, és ő intézte a kórházi beutalót is. „Frau Schloz! A vizsgálati eredményeiben nincs semmi kifogásolnivaló!” Rövid szünet után folytatta: „Milyen jó, hogy épp itthon vannak Japánból. Tudom, hogy most megszegem titoktartási kötelezettségemet, de meg kell mondanom, hogy nem sok idejük van már, amit együtt tölthetnek az édesapjával.” Ezzel a szörnyű hírral hagytam el a rendelőt. Nem bírtam sokáig magamban tartani;

meg kellett beszélmem a családommal.

A húsvét utáni kedden már negyedik alkalommal mentünk a kórházba. Az orvost arra kértük, hogy beszéljen velünk nyíltan. A kórház folyosóján közölték velünk, hogy édesapámnak rosszindulatú hasnyálmirigy-rákja van. Többé nem gyógyítható. A hír mindnyájunkat mélyen lesújtott.

Apát az onkológiai osztályra utalták, és kemoterápiát alkalmaztak. Mellette a kétágyas szobában egy fiatalember feküdt. Az ágy körbe volt véve mindenféle géppel. Nem sokkal később a fiatalember apám szeme láttára halt meg.

Amilyen sokszor csak lehetett, ott voltunk apa mellett. Fájdalmas volt látni, ahogy a betegség és a kezelések

egyre jobban felemésztették a testét. Egyre többször mondta, hogy sötétség veszi körül. Sokan imádkoztak érte – Isten csodát tehet.

Június elsején, hat heti kórházi kezelés után végre valóra vált az egyik álmunk: hazavihettük apát! Következő nap ünnepelhettük születésim 40. házassági évfordulóját. Olyan nagy hála volt bennünk, hogy ezt a napot mindannyian együtt tölthettük! Négy nappal később apa újabb kemoterápiás kezelést kapott. Aztán úgy döntött, hogy nem kér citosztatikát.

Amikor újra meglátogattuk, láttuk rajta, hogy elfogadta a helyzetét. A születésnapomat nagyon tudatosan úgy éltem meg, hogy még teljes családi körben ünnepelhetek. Egy viszonylag

jobb időszak után láttuk, hogy apa ereje egyre fogy. Már a legerősebb gyógyszereknek sem volt hatásuk a fájdalommal szemben. Súlyos szenvedése augusztus 12-én reggel ért véget.

Az utolsó hetek fájdalmasak voltak. Miért engedte Isten, hogy édesapám ennyit szenvedjen? Pedig hűséges szolgálja volt! Még csak 66 évet ért meg. Sokan imádkoztak értünk és velünk. Barátaink meglátogattak bennünket, és őszintén érdeklődtek édesapám helyzete felől. Mások gyakorlati segítséggel álltak mellettünk. A temetés után Peter egyedül utazott vissza Japánba. A gyerekekkel még egy kis időt maradhattunk. Isten tervét és gondoskodását tapasztaltuk meg abban, hogy éppen ekkor lehettünk Németországban, ami-

kor apa mellett állhattunk az utolsó hónapokban, így tudatosan vehettünk tőle búcsút. Nagy ajándék volt az is, hogy nem kellett már július 10-én visszautaznunk Japánba az eredeti tervek szerint, hanem a misszió vezetése is arra biztított bennünket, hogy maradjunk még.

Mindig úgy éreztem, hogy közel álltam apához. Nem emberi volta, hanem hite – amit minden nap tapasztaltunk – volt rám a legnagyobb hatással. Élő példaként állt előttünk a hitben, akinek az élete mindig Jézusra mutatott, és az örök élet reménységét sugározta.

Susanne Schloz, férje Peter, három gyermekük van. Susanne gyermekápoló, férjével 1992 óta Japánban végeznek gyülekezeti szolgálatot.

Japán: Mindennapos, mégis fájdalmas búcsú

A kollégium udvarán állok és egyes érzelmekkel integetek az autóban ülők után vagy a reptéren ölelem át egy kedves ismerősömet, míg el nem választ az útlel ellenőrzés. Az elmúlt 15 évben, mióta Japánban a Liebenzelli Misszió kollégiumában dolgozom, sokszor volt részem ilyen helyzetekben. A búcsúzás tulajdonképpen életem állandóan visszatérő kísérő jelenségévé vált, mióta 1980-ban beléptem a diakoniszák testvérközösségébe. Egyik búcsú sem egyforma. Mindegyik új kihívás, és mindegyik fájdalmas. De azt figyeltem meg, hogy a búcsúzás nemcsak fájdalommal jár, hanem felkínálja annak a lehetőségét, hogy tapasztaljuk Isten hűségét, és fontos dolgokat tanuljunk az Úrtól.

Sosem felejttem el...

Mielőtt 1992-ben Japánba mentem, három hónapot töltöttem Németországban. E rövid idő alatt váratlan tragédia ért. Az ikertestvérem tragikus körülmények között életét vesztette. Röviddel azelőtt volt a temetés, hogy vissza kellett utaznom Japánba. Két kis gyermeket hagyott itt. Rövid idő alatt fontos döntéseket kellett hoznunk. Húgom, akinek három kisgyermek van, azt mondta, hogy szívesen magához veszi testvérünk két gyerme-

két. Tudtam, hogy nagy áldozatot vállal. Amikor felszálltam a gépre, úgy éreztem, hogy mindent és mindenkit cserbenhagyok. Amikor elbúcsúztam a húgomtól, egy levelet adott át. A gépen nyomban elolvastam, nem tudtam visszatartani a könnyeimet. Megrázó volt azt olvasni, teljesen biztos abban, hogy Japánban a helyem. Bár erről én is meg voltam győződve, mégis hihetetlenül sokat jelentettek nekem ezek a sorok. Japánban, a kollégiumban már vártak. Feladatokat bíztak rám, és újra és újra igazolva láttam, hogy azon a helyen vagyok, ahol Isten látni akar.

Itt a kollégiumban gyakran látok szüleiktől búcsúzkodó gyerekeket. Néha gyorsan, viszonylag fájdalommentesen válnak el egymástól, máskor meg könnyekre fakadnak. De azért elég ritkán fordul elő drámai búcsúzkodás. Egyet azonban sosem fogok elfelejteni. Amikor egy édesanya a nyolc éves gyermekétől búcsúzkodott a kollégium előtt, gyermeke megállás nélkül azért könyörgött, hadd menjen vele haza. Az édesanya azonban nem teljesíthette zokogó gyereke kérését, és nehéz szívvel szállt be a kocsiba. Gyermek azonban egy pillanat alatt felugrott a hátsó lökhárítóra. Ez a kép nagyon mélyen belém vésődött.

Amikor aztán az édesanya eltűnt, a gyermek a többiekkel való játék közben hamar megfeledkezett az elválás fájdalmáról.

Egy másik felejthetetlen búcsúemlékem az, amikor az egyik misszionárius 18 éves gyermeke halt meg itt, Japánban. Marie nagyon a szívemhez nőtt. Elvesztése mély fájdalmat okozott. Szüleit megrázták az események, az édesanya mégis azt mondta nekem a temetésen, hogy a Marieval töltött 18 évet Isten ajándékának tekinti, és most visszaadja Istennek. Ez a mondata mélyen bennem maradt, és vigasztalással töltött el.

Megkönnyíti a búcsúzást

Amikor elbúcsúznak valakitől, gyakran azt mondjuk egymásnak: „Majd gondolok rád!” Ezek a szavak már önmagukban is vigasztalóak. Még ennél is többet jelent, ha valaki megígéri: „Imádkozom érted!” Mi, misszionáriusok egy kicsit valóban a kiváltságosak vagyunk, hogy nagyon sokan imádkoznak értünk. Épp ebben az újságban is, amit most az Olvasó a kezében tart, mindig olvashatja, melyik misszionárius pontosan mikor utazik ki egy missziós országba, vagy mikor jön haza. Az Olvasó ezért is imádkozhat. Szerintem ez hihetetlenül nagy lehetőség! Mindig azt

tapasztalom, hogy különleges kapcsolat fűz azokhoz az emberekhez, akikért imádkozom vagy akik értem imádkoznak. Ezek a kapcsolatok tízezernyi kilométer és 4 év távollét ellenére is erősek maradnak. Mindig jó érzés ezzel a tudattal hazatérni Németországba. Az imádság láthatatlan kötelékként köt össze bennünket minden időbeli és térbeli korláton át. Így mindig Istenre bízhatom azokat az embereket, akiket hátrahagyok. Ez persze nem old fel az értük vállalt felelősség alól, de nem kell folyvást lelkiismeret-furdalással küszködünk csak azért, mert nem vagyok állandóan mellettük. Ugyanerre gondolok mindig, amikor idős szüleimet hagyom itt. Minden egyes búcsúzáskor tudom, hogy egy másik helyen már várnak rám, ami szintén nagy segít-

ség. A búcsúzkodás fájdalma nagyrészt a gondolkozásomtól függ.

A búcsúzás: nemcsak fájdalommal jár...

Néha csak akkor vesszük észre, milyen fontosak vagyunk a másoknak, amikor búcsút kell tőle vennünk. Sokszor megdöbbentő, mégis jó érzés erre rájönni. Amikor a hosszú, együtt töltött évek után gyerekeket búcsúztatunk el a kollégiumból, fájdalmas a búcsúzás. De azt is tudatosítanom kell magamban, hogy az a fiatal, akit most újtárra kell bocsátanom, nem az enyém, hanem egyedül Istené. Ha tudom, hogy csak meghatározott időt tölthetek együtt valakivel, mindig átgondolom, mivel töltöm ezt az időt. Ezt mindig világosan látom, ha a miszionáriusok gyermekeiről van szó, hiszen csupán az iskolai szünet ide-

jét töltik otthon. Sok család tudatosan szervezi meg ezt az együtt töltött időt és ilyenkor sokat vannak együtt.

Minden egyes búcsúzás a földi élet múlandóságára emlékeztet. Minden, még a legszorosabb emberi kapcsolat is véget ér egyszer. Csak az Istennel való kapcsolatunk marad meg örökké. Itt a földön minden búcsúzás Istenhez visz közelebb, aki soha nem fog elhagyni. Ezek a helyzetek segíthetnek jobban megérezni Isten közelségét és vigasztaló szeretetét.

Regina Kraft missziós nővér, óvónő, majd a liebenzelli diakoniszta testvérközösség tagja, 1989 óta Japánban szolgál. Először nyelvet tanult, majd egyéves gyakorlaton vett részt Fuszában. 1992 ősze óta kollégiumi nevelőként a miszionáriusok gyermekei között szolgál.

Zambia

Fájdalmas tapasztalatokban rejlő erő

Reggel öt óra van. Az éjjeli őr dörmög a házuk ajtaján. A szomszédságba egy szüléshez hívnak. Mivel Zambiában a terhesség és a szülés tabutémának számít, semmi közelebbit nem tudtam meg tőle a szülésről. Gyorsan elindultam.

Amikor beléptem a sötét konyhába, az asszony a földön, egy vértócsa közepén feküdt. Halott volt. Anni a nyolcadik gyermeke születése után néhány perccel meghalt. Megdöbbenve álltam ott. Még ma is látom hét gyermekét a ház előtti tűz mellett ülni, látom üres tekintetüket, amikor megmondtam nekik, hogy édesanyjuk meghalt, és már Istennél van a mennyben.

Ehhez hasonló események nem ritkák Zambiában. Bár a szeretett ember elvesztésének fájdalma nem kisebb egy olyan országban, ahol a várható élettartam 38 év alatt van, a halál egyszerűen hozzátartozik az élethez.

De ezzel még nincs vége a történetnek. Zambiában a halál a hagyományok szerint szorosan összefonódik a varázslással, Annit megvádolták, hogy terhessége alatt hűtlen volt, hiszen meghalt, miután

látta a gyermekét. Ha terhesség vagy szülés közben halt volna meg, az apát gyanúsították volna hűtlenséggel. Így azonban az apa családja nem akarta elfogadni az újszülöttet.

Egy gyülekezeti tag halála

Néhány hónappal később sms-ben kaptuk a szomorú hírt: Mr. Csindu (nevét megváltoztattuk) meghalt. Néhány perccel később elterjedt a hír a gyülekezet tagjai között is, ezért a mobiltelefon szünet nélkül csörgött. Mr. Csindu, négy gyermek apja, ketten közülük az Amano-iskolában tanulnak, mindenki számára hirtelenül és váratlanul halt meg. Egy a Liebenzelli Misszió által támogatott bibliaiskolában tanított, jó és kedvelt ember volt.

Mélyen megdöbbentünk, de nem maradt sok időnk a gondolkodásra. Újra cseng a telefon, mert meg kell szerveznünk a temetést. Zambiában a munkaadó kötelessége a koporsó és a szállítás megszervezése, valamint a gyászolók ellátásában való részvétel. A személy rangja és fontossága szerint ez nagyon sokba is kerülhet. Zambiában minden rokontól, baráttól és szomszédától elvárják, hogy részt

vegyen a temetésen. Ha valaki távol marad, arra következtetnek, hogy az illetőnek valami köze van az elhunyt halálához. Így sokan hosszú utat tesznek meg, akkor is, ha ez a résztvevőknek anyagi gondot jelent.

Zambiában a gyász közösségi, szociális esemény, a gyászt nyíltan és emocionálisan fejezik ki. Hangos panaszkodással, sírással és jajgatással jár, és ennek vissza kell tükröznie az elhunyt iránti szeretet mértékét. A hagyományok szerint a gyászt több napig gyakorolják, ezt éjjel és nappal énekléssel, dobolással és imákkal kísérik. A hagyományos temetési rituálék arra utalnak, hogy félnak a halott szellemétől. Ezért a halottat jobbra néző fejjel kell eltemetni, hogy megakadályozzák a szellem visszatérését. Majd rituális mosakodások és ceremóniák következnek, hogy megvédjék az élőket.

Halál a családjukban

Ha valaki elhatározza, hogy a misziói szolgálatba megy, sok dolgot fel kell adnia. A legfájdalmasabb minden bizonnyal a családtól és a barátaitól való elválás. Amikor valaki a repülőtéren áll és tudja, hogy

talán csak három év múlva vagy talán sohasem látja viszont a szeretteit, bizony nagyokat kell nyelnie. Egy rokon vagy barát betegségéről szóló hír több ezer kilométeres távolságban még keményebben érinti az embert. 2006 végén édesapámnál gyógyíthatatlan rákot állapítottak meg. A családtagok rendszeresen beszámoltak az állapotról, mely erősen változó volt. Ez érzelmileg nagyon megviselt minket. Helyes döntésért imádkoztunk Istenhez, mert szeretnénk volna őt még egyszer élve látni. Így karácsonyra Svájcba utaztunk. Intenzív és megindító pillanatokat éltünk át egymással és búcsút vettünk egymástól. Amikor néhány hónappal később Afrikában édesapám haláláról értesültünk, le-sújtott a hír bennünket, de örültünk, hogy még egyszer láthattuk őt.

Nagyon meghatódtunk afrikai ba-

rataink részvételétől. Maguk módján kifejezték, hogy velünk együtt gyászolnak, hogy el tudják képzelni, milyen nehéz lehet nekünk távol lenni most a családuktól. Bár nem ismerték édesapámat, velünk együtt akartak gyászolni a veszteségünk miatt. A tűznél ültünk, imádkoztunk, énekeltünk, olvastunk a Bibliából és meséltem nekik édesapám életéből. Az együttérzésnek ez a módja – jótanácsok nem hangzottak el – mély benyomást tett ránk.

2007 szeptemberében meghalt hároméves unokaöcsénk, Josh. 2007-es év elején vérrákban betegedett meg, és hónapokkal később kínok között halt meg. Afrikai barátaink ez esetben is példamutató módon támogattak bennünket, megmutatták nekünk Zambiában az emberek közötti kapcsolat fontosságát és mélységét. Újra összegyűltek és velünk együtt gyászolták ezt a nehéz és

felfoghatatlan veszteséget.

Az elmúlt hónapok lehetőséget adtak nekünk, hogy a halál témájával behatóbban foglalkozzunk. Bármennyire fájdalmasak is voltak ezek a tapasztalatok, megerősítették az Úr Jézusba vetett bizalmunkat. Megtanították nekünk, hogy mennyire mulandó a földi életünk. János 11,25-ben Jézus ezt mondja: „Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is él; és aki él, és hisz énbennem, az nem hal meg soha.” Hisz Ön ebben? Igen, mi hiszünk és bízunk ebben.

Shany Grimes, felesége Martina, egy gyermekük van, Shany üzemgazdász, Martina ápolónő, műszaki misszionáriusok: a Csingolai Amano-bentlakásos iskola felépítésében és az adminisztrációban segítenek.

Spanyol temetőfalvak

Nagyon meglepődtem, amikor első alkalommal jártam spanyol temetőben. Németországban hozzászókkott az ember, hogy a sírokon virágokat lát. Nem így Spanyolországban! Itt az ember három emelet magas házsorokat lát. Ezekben fülkék vannak, amelyekbe éppen befér egy koporsó. Engem eleinte ez a látvány erősen meglepett. Furcsa érzés volt végig menni ezeken a házsorokon, ahol jobbra és balra az elmúlt generációk földi maradványait őrzik. Habár több embert megkérdeztem, köztük egy történészt is, honnan ered a temetésnek ez a formája, eddig nem kaptam rá választ.

Az első temetésre, melyen részt vettem, német szokás szerint, fekete öltönyben és nyakkendőben mentem el. Igen meglepődtem, amikor láttam, hogy egyedül én öltöztem feketebe. A legtöbb gyászoló teljesen hétköznapi módon öltözött. Eddig nekem a fekete szín fejezte ki a szomorúságot.

Feltűnt, hogy a temetésnél sok ember gyakran jókedvűen várakozik a templom előtt vagy egy bárban időzik a szertartás végéig. Nem értettem, és szinte tiszteletlenségnek éreztem.

Nemsokára azonban rájöttem, hogy Spanyolországban nagyon erős a társadalmi összetartás. Ha valaki meghal, a következő 24 órában el is temetik. A családtagok, távolabbi rokonok, általában a munkahelyi kollégák és a szomszédok is részt vesznek a temetésben. Azok is, akik a halottat kevésbé ismerték. A temetésen való megjelenés oka tehát nem a részvétel, hanem inkább a társadalmi kényszer.

A nem katolikusok utolsó nyughelye

A spanyol törvényhozás értelmében a 70-es évek közepéig egyrészt csak a megszentelt temető létezett, ahová minden katolikus polgárt temettek. A másikat, amelyet a köznyelvben „Angolok temetőjének”, „Öngyilkosok temetőjének”, „Meg nem keresztelt gyerekek temetőjének” vagy „polgári temetőnek” neveztek, a társadalom peremén élőknek tartották fenn: protestánsoknak, kiközösítetteknek, az államelleneseknek, az öngyilkosoknak. Ezek a temetők általában – ha egyáltalán léteztek –, a falun kívül vagy a tengerhez olyan közel feküdtek, hogy attól lehetett tartani, a hullámok könnyen elmosásák.

Idősebb gyülekezeti tagjaink olyan időkről is beszámoltak, amikor a protestáns polgároknak nem engedték, hogy hozzátartozójuktól nyugodtan búcsút vehessenek. A temetést gyakran megzavarta a rendőrség vagy a halottat végakarata ellenére másként temették el.

Még ma is, amikor már törvény szabályozza a temetést, és a nagyvárosokban 20% a nem egyházi temetés, nagy a társadalmi nyomás.

Spanyolországban nagyon sokan többé nem akarnak hallani sem egyházzal, sem hitről, sem Istenről. Mégis ha egy hozzátartozó meghal, érzékelhető, hogy sokakban él még a vallásosság szikrája, amit hosszú évek alatt elnyomtak. Ez akkor is felszínre tör, ha egy hozzátartozó a gyülekezetünk tagja volt. Gyülekezetünkben újra és újra tapasztaljuk, hogy a hozzátartozók a halott kívánsága ellenére „igazi” katolikus gyászszertartást tartanak. Különösen szélsőségesen viselkedett egy család a gyülekezetből, amikor a lányuk baleset következtében meghalt. A tulajdonképpen nem templomjáró rokonság szervezett az általunk tartott hivatalos temetés után a szülők

háta mögött igazi misét. Ilyen eseményeknél hamar feltűnik, hogy olyan embereket, akik Istenről és hitről hallani sem akarnak, mennyire jellemzi a belső bizonytalanság és a reménytelenség, ha szembetalálkoznak a kérdéssel: mi következik a halál után.

A remény tovább él

Gyülekezetként is megtapasztalhattuk az elmúlt években, hogy az Úr Jézus élő reménység a benne hívők számára.

Aroha az elsők között tért meg, amikor a munkánkat elkezdtük Castellónban. Csupán 13 éves volt, amikor az Úr Jézust szívébe fogadta, és hitével a családját is „megfertőzte”. 15 évesen megkeresztelkedett, hogy hitéről a nyilvánosság előtt is bizonyosságot tegyen. Elsőként édesanyja lett kíváncsi és kezdett érdeklődni, mi

változtatta meg ennyire a lánya életét. Olvasni kezdte a Bibliát, egy idő múlva ő is megtért. Egy évvel később Aroha édesapja szintén befogadta az Urat. A házaspár 2005 januárjában keresztelkedett meg. 2007 márciusában Aroha egy közlekedési balesetben életét veszítette. Mélyen megindított bennünket, családja hogyan kapott erőt, élte meg a feltámadásba vetett reményt és éli meg ma is. Az orvosok még Aroha életéért küzdöttek, amikor a kórházban a szülők nem hívó hozzátartozóikat vigasztalták. A hatalmas veszteség és fájdalom ellenére Jézus Krisztusban találták meg reménységüket. Isten Aroha életével másokat is megszólított. Szülei és a gyülekezet bizonyágtétele láttán érett meg egyik nagybátyjában is a döntés, hogy személyesen megismer-

je az Úr Jézust...

Nagyon szomorú az olyan emberek eltemetése, akiknek semmilyen személyes kapcsolatuk nem volt az Úr Jézussal. Náluk sokkal nagyobb kétségbeesést és reménytelenséget láttam. Jó, hogy mi itt Spanyolországban beszélhetünk az embereknek élő reménységünkről. Imádkozzanak, hogy még sokan éljenek Istennek ezzel a nagyszerű ajándékával.

Reinhold és Katharina Frasch, két gyermekük van. Reinhold a Liebenzelli Misszió teológiai szemináriumának elvégzése előtt ácsként, Katharina grafikusként dolgozott, majd négy évet a németországi gyülekezetépítésben vettek részt. 1999 óta Spanyolországban segítik a gyülekezeti munkát.

Pápua Új-Guinea

Váratlan búcsú

2007 áprilisában váratlanul elhunyt Tim Ponpon, aki éveken keresztül a Mánuszi Evangéliumi Egyház (ECOM) elnöki tisztségét töltötte be. A gyülekezet minden munkatársa nagyon megdöbben, mert Tim Ponpont az ECOM tehetséges és példamutató vezetőjének tekintették.

A keresztyének Mánusz szigetének különböző falvaiból jöttek a temetésre, hogy végső búcsút vegyenek tőle. Mi, misszionáriusok is részt vettünk a gyászszerartáson.

A gyászünnepély

Hogyan búcsúznak el egyházuk elnökétől a csendes-óceáni Mánusz szigetének keresztyénei?

Tim testét először a templom irodaépületében ravatalozták fel. Itt búcsút vehetett tőle az egyház összes vezetője és munkatársa, barátai és rokonai is. Nekünk, európaiaknak, szokatlannak tűnik, hogy az elhunyt nem koporsóban, hanem egy ágyon fekszik. Így mindenki személyesen elbúcsúzhat az elhunyttól.

Az emberek az egész napot együtt töltötték a missziói állomáson és gyá-

solták egyházuk elnökét. Folyamatosan érkeztek a gyászolók a sziget távolabb fekvő falvaiból is. Eközben az emberek folyton sírtak, siratóénekeket és dicsérő énekeket énekeltek az elhunyt tiszteletére. Az éneklés több óráig tartott. Mindenki félbehagyta szokásos munkáját, segítettek előkészíteni a temetést. A barátok és a rokonok főztek, vendégül látták azt a sok embert, akik azért jöttek, hogy az elnöknek megadják a végtisztességet.

Másnap először a gyászszerartás került megrendezésre a templomban. Az istentisztelet és az ígehirdetés mellett az egyház minden részlegének és a családoknak is megvolt a lehetőségük, hogy részvétük jeleként virágdísz vagy virágcsokrot helyezzenek a koporsóra. A koporsót megegyeszer kinyitották. Az egész gyászoló gyülekezet elment a templomban felravatalozott koporsó mellett. A gyászistentisztelet két vagy három óráig is eltartott.

A temetés

Az istentiszteletet követően mindenki az elhunyt házához hajtott. Új-Guineában a koporsót el lehet temetni az

elhunyt telkén, nincs feltétlenül szükség a temetőre. Így temették el Tim Ponpont családi háza mellé. A temetés előtt az egyház vezetői először átadták a holttestet az elhunyt családjának. Eközben az egyház nevében kárpótlást nyújtottak át a családnak, amely pénzüsszegeből és természetbeni juttatásból állt. Az egyház háláját fejezi ki Tim egyházelnökként végzett hűség munkájáért.

Ezt követően mindenki a nyitott sírhoz vonult. Néhány ének és rövid liturgikus rész után leengedték a koporsót a sírba. Nem egészen úgy temetnek, mint azt mi a németországi (vagy magyarországi) temetéseken megszokhattuk. Nem csupán függőlegesen engedték le a koporsót a sírba, hanem oldalt még egy üregbe is betolták. Ezután nagy darab hullámmellett lefedték. Ezzel azt akadályozzák meg, hogy később hullámmellett vehessenek ki varázslásra és gyilkosság céljából. Attól való félelemből, hogy az elhunyt szellemként meglátogathatja az élőket, a sírba helyezték az összes ruháját, matracát és más személyes holmiját. Végül amíg a földet visszalapátolták, az egész gyászoló

gyülekezet körülállta a sírt. Ezután fadarabokkal megjelölték, hogy később növényekkel ültethessék be a sírt.

A kárpótlás

A temetés után az elhunyt családja az egész gyászoló gyülekezetet megvendégelte. Édesburgonyát, szágót, tárót és sok más gumós termést főztek, amit hússal és hallal tálaltak. Az ételt kisebb adagokra osztották, és a vendégek különböző csoportjainak kínálták. Az egyházvezetőség munkatársainak, a misszionáriusoknak, a lelkipásztoroknak, a diakonisszának és minden egyes gyülekezetnek, amely eljött a gyászünnepélyre, jutott néhány tál. Így az étel szétosztása is időbe telt. Miután csoportokban fogyasztották el az ételt, mindenki kapott még nyers élelmiszert is elvitelre. Ez alkalommal nem láthattuk, ahogy a rokonságon belül kicserélik a pénzadományokat és a természetbeni ajándékokat, mert ez általában akkor történik, amikor a hivatalos vendégek elmentek már, akik közé mi, misszionáriusok is tartozunk. Az ajándékok kicserélésével elsősorban a gyászoló családot szeretnék kárpó-

tolni. Bonyolult rendszer szerint kap az elhunyt családja pénzt és természetbeni juttatásokat a beházasodott családtagoktól. Pontosan feljegyzik, hogy ki kinek, mennyit adott.

Az utóünnepség

Ezt követően a család még néhány napig együtt volt, hogy tovább gyászoljanak. Estéknél további gyászistentiszteleteket tartottak, amelyekre minket is meghívtak. Az ilyen esti áhítatok nekünk nagyszerű lehetőséget nyújtanak, hogy a hozzátartozókat Isten Igéjével és ígéréteivel vigasztaljuk. Ugyanakkor minden jelenlévőnek elmondhatjuk, hogy életüket bízzák egészen Jézus Krisztusra, hogy örök életük legyen. Így a gyász időszaka lehetőséget kínál az evangélizációra.

A gyászünnepségeket rituális mosakodás zárja le, amikor az özvegy, az elhunyt gyermekei és az összes közeli rokon egész rövidre vágja a haját. Ilyen módon az elhunyt és a gyász még sokáig él az emberek emlékezetében. Néhány faluban az özvegy hetekig csak a házban és a saját kertjében tartózkodhat, nem mehet

bevásárolni, és nem vehet részt ünnepségeken. Csak akkor mehet újra az emberek közé, amikor az elhunyt egyik fiútestvére véget vet a gyász idejének.

Amikor mi misszionáriusok részt veszünk az itteni keresztyének temetésén, feltűnik, mennyire összefonódtak egymással a keresztyén reménység és a régi hagyományok. Különösen az ősök szellemétől való félelem és a kárpótlás gondolata még igen erős, és okoz gyakran félelmet és bizonytalanságot a keresztyéneknél is. Isten Igéjének hirdetésénél szeretnénk a reménység evangéliumát és az Úr Jézustól kapott szabadságot ezekkel a félelmekkel szembeállítani.

Holger és Silvia Totzeck, négy gyermekük van, Holger az érettségi után a Liebenzelli Misszió Teológiai Szemináriumán tanult, Silvia házvezetőnő és ápolónő. Három évig közösségi munkát végeztek Németországban. 1997 óta bibliaiskolai tanárok Mánuszon (Pápua Új-Guinea), 2007 júniusa óta Németországban vannak szabadságon.

Pápua Új-Guinea

Minden búcsú nehéz

A misszionárius számára a búcsúzkodás szinte mindennapos dolog. Legkésőbb minden negyedik évben elbúcsúzik a missziós országban élő barátaitól, munkatársaitól és a gyülekezet tagjaitól, hogy szabadságra visszamenjen Németországba. A hazájában töltött néhány hónap után meg a családjától, barátaitól, ismerőseitől kell búcsúznia, hogy visszatérjen a missziós országba. Ez minden négyéves időszak után megismétlődik.

Ettől vajon könnyebb lesz búcsút venni? Idővel vajon hozzá lehet szokni az állandó búcsúzkodáshoz? Nem, a búcsú sohasem könnyű! De idővel bizonyosan meg lehet tanulni, hogy gyorsabban megbarátkozunk az elválás gondolatával.

Olyan a természetem, hogy minden

búcsúünnepséget szívesen kihagynék. Legszívesebben csendben és titokban szállnék fel a következő repülőre, és anélkül, hogy szólnék, elutaznék.

Mégis meg kellett tanulnom, hogy a búcsúzás nagyon fontos, mert segít jobban feldolgozni a fájdalmat és a hátrahagyottak iránti vágyakozást. Így lehetőség nyílik arra, hogy még egyszer beszéljünk a hozzánk tartozókkal és barátainkkal, mielőtt hosszabb időre el kell válnunk, ez pedig erősíti az egymás közti viszonyt. Eközben tudatában vagyunk annak, hogy minden búcsú akár végérvényes is lehet, mert néha nincs több lehetőségünk arra, hogy itt a földön még egyszer viszontlássuk egymást.

Ezt a missziós országba való első és második kiküldetésünk idején is

átéltük. Anyósom Pápua Új-Guinea-ába való kiutazásunk után fél évvel halt meg. Egy évvel azelőtt, hogy szabadságra visszatértünk volna Németországba, meghalt a nagymamám is. Nem volt ez másképp a Mánuszon töltött második időszakban sem: először tragikus módon meghalt az egyik unokahúgom, majd 2006-ban egészen váratlanul az édesapám. Egyik haláleset kapcsán sem volt lehetőségünk arra, hogy még egy utolsó alkalommal lássuk vagy beszéljünk a rokonunkkal. Nem volt könnyű feldolgoznunk. Különösen azzal küszködtünk, hogy a gyászoló hozzátartozóinkhoz nem, vagy csak nagyon rövid ideig lehettünk közel. Mennyire szeretne az ember ilyen gyászban szóval és tettel támogatást nyújtani a családjának!

Ezért minden elutazás előtt tudatosabban időt szakítunk arra, hogy elbúcsúzzunk a hozzánk közelálló emberektől, Németországban és a missziós országban is, mert senki sem tudhatja, hogy ebben az életben még egyszer viszontlátjuk-e egymást.

Mánuszon az emberek intenzíven gyászolnak. Sok időt töltenek azzal, hogy együtt panaszozzák el a szeretett ember elvesztését. Nem riadnak vissza a költségektől, hogy résztvehesenek a gyászünnepélyen. A mánuszi gyászolók szabad folyást engednek érzéseiknek, fájdalmaiknak, nem is próbálják elnyomni azt. Nekünk ez idegen, furcsa, ők azonban így hamarabb megbirkóznak veszteségükkel.

Neveltetésünkől következik, hogy mi soha nem sírunk úgy, mint a Mánuszon élő emberek, azt azonban

megtanultuk tőlük, fontos elegendő időt fordítani a gyászra: tudatosan és alaposan búcsút venni a szeretett embertől. A „gyázmunka” akkor a leghathatósabb, ha az ember a hozzátartozóival együtt gyászol és résztvesz a gyászünnepélyen. Ha ez nem lehetséges, mert távol van az elhunytól és a hozzátartozók egy részétől, tudatosan időt kell fordítania arra, hogy beszélgetések, imádkozás és elcsendesedés által búcsúzzon el.

Nagy segítség, hogy tudhatjuk: egyetlen búcsúnak sem kell örökre szólnia, mert azok, akik szeretik Jézust, akiknek Uruk és Megváltójuk, sohasem utoljára látják egymást. Erről meg vagyunk győződve, mert bízunk Jézusban, Ő kijelentette: „Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbenem, ha meghal is él; és aki él, és

hisz énbenem, az nem hal meg soha” (János 11,25–26).

Ez a hit segít nekünk búcsút venni Mánusz szigetén élő testvéreinktől, a Németországban élő hozzátartozóinktól és barátainktól is. Ennek ellenére sem könnyű a búcsú, de reménységünk, hogy viszontlátjuk egymást, segít átélni a búcsúzás fájdalma.

Holger és Silvia Totzeck, négy gyermekük van. Holger érettségi után a Liebenzelli Misszió Teológiai Szemináriumán tanult, Silvia házvezetőnő és ápolónő volt. Három évig Németországban végeztek közösségi munkát. 1997 óta Mánuszon/Pápua Új-Guineában bibliaiskolai tanárok, 2007 júniusa óta németországi szabadságukat töltik

Malawi

Váratlan, örök búcsú – amikor a halál az élet delén kopogtat

Azt hittem, nem jól hallok, de valóban így hirdették ki az istentiszteleten: A múlt héten két haláleset történt a gyülekezetben, mindketten idősebb nők voltak, egyikük szülés közben halt meg. Egy pillanat! Idősebb asszonynak született gyermeke?! Nekünk, németeknek első hallásra ellentmondásosnak tűnik, azonban tekintettel arra, hogy Malawiban az átlagéletkor nem éri el a 40 évet, mégis érthető: A halál az élet delén kopogtat.

Minket, európaiakat folyton meglep, hogy a malawiak gyakran beszélnek a halálukról. Szomszédasszonyunk gyakran kért pénzt tőlünk, de minden alkalommal aggodalmának adott hangot, hogy semmi esetre sem szeretne adósággal meghalni, ezért minél előbb vissza szeretné fizetni. Másik esetben egészséges, harmincas éveiben járó lelkész bicikli vásárlásnál azt is számításba vette, hogy még a gyerekei is használhatnák, ha meghalna. Ilyen reálisan számolnak az életben a halállal. Nekem ez szokatlanul hangzik, a tapasztalatok szerint azonban etekintetben a mindennapi életük a mérvadó.

Ki gondolta volna, hogy Csisomo egyik asztalosa többé nem tud dolgoz-

ni a nyári szünet után? Habár előtte hónapokig gyakran betegeskedett, senki sem gondolt arra, hogy ilyen gyorsan meghal, legalábbis mi, miszionáriusok nem. Ha megállunk és megpróbáljuk összeszedni a kellő információkat, rájövünk, hogy az imént említett asszonynak igaza volt. Kitől kért kölcsön vagy kinek fizette vissza? Milyen szerszámokat kért kölcsön?

Az AIDS élesen megváltoztatta a malawi társadalmat. Manapság az asztalosok nagy mennyiségben készítenek elő koporsókat. Többnyire a koporsókészítő szó áll az asztalos helyett az utcai cégtáblákon. Az egyik férfi így fogalmazott: „A halál bejelentés nélkül érkezik, és elviszi magával, akit akar.” Teljes joggal vetődik fel az élet értelmének és céljának kérdése. Sok malawi tűnik egykedvűnek és adja meg magát sorsának.

Az asszonyok jajgatásának hallatán minden temetés alkalmával belém hasít a halál fájdalma. A malawiak is gyászolják halottaikat, de másképpen, mint ahogyan megszoktuk. Egyfelől ott a kultúrából adódóan az a szokás, hogy legbensőbb érzelmeiket lehetőleg nem mutatják ki, ezzel csak

sebezhetővé tennék magukat; másfelől az életnek tovább kell folynia. Ahol nincsen kép az elhunytól, vagy kevés látható, kézzel fogható emlék maradt utána, hamar elfelejtik. Ha gyerekek halnak meg, csupán annyi marad, hogy a gyerek élt valaha. Nincsenek képek, sőt születési vagy halotti anyakönyvi kivonat sincs, emléktárgy is alig. Még a ház vagy az agyagkunyhó is szétesik legkésőbb öt éven belül, amiben a gyerekek együtt éltek. Idős embereknél észlelhetjük, nehezükre esik arra visszaemlékezniük, hány gyerekük halt meg. Szemmel láthatóan elhalványulnak az emlékek a számolatlan évek során (az éveket valóban nem számolják) és az életnek tovább kell haladnia.

Igazából nincsen a malawi temetésnél jobb alkalom arra, hogy búcsúzásról, halálról és életről elgondolkozzunk. Órákig is eltarthat, amíg a koporsót ácsolják és a sírt megássák, eközben a gyászolók az elhunyt háza körül ülnek. Keresztyén temetéseknel sok olyan éneket énekelnek, amelyek az örök élet reménységéről tanúskodnak. Egyikük arról szól, hogy „házánk az égben van.” Nem-keresztyén (muszlim) temetéseknel gyakran

megéltük, hogy órákon át szótlánul ott ülnek és végül, amikor valamenyny előkészület megtörtént, hallgatagon vonulnak a sírhoz.

Korábban nem tűnt föl ennyire, hogy az ember a feltámadt Jézusban való hit nélkül nem tud mit mondani a halálról. A feltámadás reménye nélkül az egyedüli tisztességes magatartás valóban a hallgatás és a halál hatalmának elismerése. Meny-

nyire mások a keresztyén temetések, amikor az énekek és a prédikáció az életről tanúskodnak! A halálon túlterjedő élet, mert Jézus legyőzte a halált (1Kor 15,54b–55).

Nemcsak abban látjuk küldetésünket, hogy a sok jótékony szolgálat során segítséget nyújtsunk, hanem támaszt és reményt is adjunk a Jézussal való élet üzenetével, akin a halálnak nincsen hatalma.

Mikronézia

Mindig a halálé az elsőbbség

Kék fényel halad elől a rendőrautó, mögötte 15 autóból álló sor kígyózik, amelyet senki sem előzhet meg és nem tolakodhat közéjük. A sor végét ismét villogó rendőrautó zárja. Megszokott kép ez itt Guamon. Nem, nem egy ismert politikus állami fogadásáról van szó.

Egyszerűen így zajlik egy ember utolsó földi útja, amikor végső búcsút vesz a földi élettől. A végső nyughely felé tartva felhívják az emberek figyelmét arra, hogy tanúsítsanak tiszteletet, ne zavarják meg a kocsisor útját a temetőhöz.

Lassú menetben engedik előre a halottasautót a hozzátartozókkal együtt. A kereszteszédéseknél mindenkinek meg kell állnia. A halállal már csak így van. Itt a szigeteken is mindig elsőbbséget élvez és senki sem tartóztathatja fel.

A halál a saját útját járja

Mikronéziában eléggé különbözőek a temetési szokások. A múltban Japont az volt a szokás, hogy az elhunytat nem a legrövidebb úton juttatták végső nyughelyére. Kerülőúton és kacskaringós ösvényeken kereszttül vitték a halott faládáját, az úticél

többnyire egy magas hegy volt. Nem akarták, hogy az elhunyt szelleme rátaláljon a hazavezető útra. Az a titkos félelem húzódott meg emögött, hogy a szellem az élők terhére lehet. Nem tudhatták biztosan, nem maradtak-e hátra rendezetlen ügyek, így biztosabb volt a távolságtartás.

A Csuum-szigeteken épp az ellenkezőjét láthatjuk: közvetlenül a lakóház mellett temetik el a halottakat.

A halálnak ára van

Meghalni drága. Aki errefelé felkeres egy sírt vagy temetőben jár, elémélik, mennyit költenek az élők egy temetésre és a sírra. Az egész rokonság repülővel érkezik, és gyakran heteken át kell gondoskodni mindnyájukról. A sírokat elnézve feltűnik, hogy valóságos kultuszhelyet csinálnak egynémelyikből. Angyalok, szentek alakjai és sok egyéb díszíti a végső nyughelyet.

A hagyományos kultúra gondolatvilága és a keresztyén tradíció keveredésével jön létre a ma látható állapot. Leleményes üzletemberek új piacot fedeztek fel ebben, amit persze

Michael Volz, Kornéliával kötött házasságot (titkár), négy gyermekük van. A Liebenzelli Misszió teológiai szemináriumának elvégzése előtt asztalosként dolgozott. Három éve igehirdető a Liebenzelli Közösségi Szövetségnél, 1996 óta Malawiban tanít és a Csisomo Központot vezeti, 2006 óta pedig területi vezető.

ki is szeretnének használni. Ismerik az emberek vallásos érzéseit és szükségleteit, akiknek elsősorban a külsőségek a fontosak.

Amikor arra a látványos költekezésre gondolok, amivel az embereket errefelé gyakran eltemetik, Jézus szavai jutnak eszembe a Máté 8,22-ből: „Kövess engem, és hagyd a halottakra, hogy eltemessék halottaikat!” Jézus sokkal többet akart, minthogy az életutunk ünnepélyes keretek között érjen éget. A Vele való személyes kapcsolat a döntő. Erre szeretnénk újra meg újra fehélni a figyelmet itteni szolgálatunkkal.

Harald Gorges, felesége Hannelore (könyvelő), három felnőtt gyermekük van. A Teológiai Szeminárium elvégzése előtt Harald gépészmérnökséget dolgozott. 1978-tól 1988-ig Japont (Mikronéziában) végzett gyülekezeti munkát, 1990-től 2004-ig a Liebenzelli Misszió missziói titkára Németországban, 2004-től Guamon területi vezető, a Bibliaiskola elnöke és tanára. Hannelore a misszió ellátásáért és a vendégfogadásért felelős.

Németország

Búcsúzás – de másként!

A missziói munkában nem a statisztikai adatok a legfontosabbak, de arra jók, hogy segítsenek megérteni a különböző körülményeket, és a munkát annak megfelelően újra átgondolni. Ezek a gondolatok foglalkoztattak az elmúlt nyáron, amikor a Mecklenburg-Előpomeránia

tartomány székhelyén, Schwerinben a „búcsúzás” téma nagyon aktuálissá vált. Nem halálesetről volt szó, hanem fiatal emberek búcsúzásáról, akiknek el kellett hagyniuk Mecklenburgot, anélkül, hogy feltétlenül el akarták volna hagyni. Tudják-e, mit jelent az, ha valaki-

nek nincs munkája, és reménye sincs arra, hogy valaha lesz? Ha nem, akkor elmondhatják, hogy szerencsés emberek! Mert Mecklenburg-Előpomeránia egyes területein a munkanélküliség a 40%-ot is eléri. Fiatalok ezreinek alig-alig van esélye arra, hogy itt Északke-

let-Németországban munkahelyet találjanak. Az érettségi, vagy egy szakma tanulása sokak számára a végső állomás. Néhány fiatal szeretne elmenni, hogy valami újat tanuljon, de a legtöbben szívük szerint itt maradnának ebben a gyönyörű tájakban gazdag tartományban.

Mecklenburg-Előpomeránia tartománynak 1,7 millió lakosa van, ami csak a felét teszi ki a főváros, Berlin lakosságának. A statisztikák szerint a lakosság száma évente 5000-rel csökken. Mindenekelőtt a fiatalok mennek el, akiknek itt semmi esélyük sincs, hogy itthon dolgozzanak.

Itt van például Stephan: öt évvel ezelőtt fejezte be informatikai tanulmányait, azóta pályázatok száza- it írta. A címzettek nagy része nem is Mecklenburg-Előpomerániában található, hanem egész Németországban működnek. Vagy itt van Sebastian, akinek már volt több kis munkája, most Kielben (Schleswig-Holstein tartomány) írhatott alá munkaszerződést. De vehetjük Mariát is, aki egyetemi tanulmányai előtt még egy év önkéntes szociális munkát akart végezni. Most Hoyerswerdában (Szászországban) van. Jó, megbízható munkatárs volt gyülekezetünk gyermek és ifjúsági munkájában. Vagy Steffi, aki nagyon jól érezte magát nálunk, és erős oszlopa volt az ifjúsági munkának, mégis el kellett hagynia Schwerint, mert máshol talált munkahelyet. Vagy az Axel és Anton testvérpár – az iskola és a katonai szolgálat befejezése után egyikük Kielbe ment, másikuk Braunschweigba.

Ifjúsági munkatársi körünk csaknem fele számára aktuális a búcsúzás témája. Egyesek az érettségire készülnek, mások éppen befejezik szakmai képzésüket egy cégnél, de semmi esélyük arra, hogy ott alkalmazzák is őket.

A német újraegyesítés utáni években Schwerin lakosainak száma erősen csökkent. 1990-ben még

129.000 ember lakott itt, ma azonban már csak 94.000, tehát 1/3-dal kevesebb, mint 18 évvel ezelőtt.

A végeredmény: Mecklenburg-Előpomerániában az emberek átlagéletkora emelkedik, mert éppen a házasság előtt álló korosztályhoz tartozók száma egyre kevesebb. Ez is a búcsúzásnak egy fajtája, amellyel évről-évre számolnunk kell. – Ehhez jönnek még a halálos kimenetelű közlekedési balesetek, amelyekről a napilapokban lehet olvasni. Csalódásukban, kétségbeesésükben, reménytelenségükben fiatalok „csavarodnak” szándékosan egy-egy fa köré.

Gyakran kérdezem magamtól, mit tehetnénk mi misszionáriusok, hogy ilyen problémák között élőknek igazi segítséget tudjunk nyújtani. Egyrészt ez a generáció hozzászólt ehhez az állapothoz. Alig van köztük olyan, aki számolhat azzal, hogyha egy cégnél elkezdi szakmát tanulni, ott is maradhat. Néhány érettségizett megkísérli, hogy a közelben, pl. Rostockban levő egyetemre menjen továbbtanulni, és legalább a hétvégét otthon töltse és eljusson az ifjúsági körbe és a gyülekezetbe. Mások azt tervezik, hogy Schwerinben vagy a környéken egy évig önkéntes szociális munkát végeznek, hogy még egy évet otthon maradhassanak.

Másrészt megpróbáljuk a fiataloknak a szolgálatunkkal olyan tartást adni, ami beléjük vésődik. Gyakran tapasztaljuk, hogy az újonnan ideköltözöttek először a város minden gyülekezetében körülnéznek, utána döntenek, hogy melyik legyen a lelki otthonuk.

Gyülekezetépítő munkánk során ugyan sok fiatal elerünk és hatunk is rájuk, de a fent leírtak miatt a gyülekezet növekedése, létszámának emelkedése nem biztató. Az ifjúsági körök „átfutó körök”. A fiatalok csak meghatározott ideig maradnak.

Ezért hálásak vagyunk Istennek, hogy az ifjúsági istentiszteleteken

részt vevők száma az elmúlt években növekedett. Az utolsó öt év istentiszteleteinek sorában 2008. szeptemberében tartunk 20. alkalommal ilyen ifjúsági istentiszteletet. Így az egy esztendőben tartott 4–5 ilyen különleges istentiszteletre minden alkalommal 120–170 vendég jön Schwerinből és környékéről. Ezek az istentiszteletek a városrészen végzett missziói munkánk részét képezik, amely még szülő-gyermek tornát (szülők és gyermekek ötéves korig), egy baba-mama kört (gyermekek 3 éves koráig) és az evangélikus Schelf-gyülekezettel együtt tartott vendég-istentiszteleteket foglalja magában. Ez a gyülekezet egészen közel található a közösségi házunkhoz. 2008 februárjában a schwerini Schelf városrész általános iskolájában zenei munkát is kezdhettünk. Terveink szerint előadunk egy „Noé-musical”-t önkéntes iskolai projektként a szaktanárok, a hittantanár és az ének-zene tanár segítségével. Újra és újra csodálkozom a missziói munkánk sokoldalúságán.

Családunk hálás, hogy Inka 2006 óta kicsi gyerekek (3 éves korig) felügyeletét látja el. Így saját otthonában bibliai történetekkel, asztali imádságokkal elültethet valamit a kisgyermekek szívébe. A szülők tudják, hogy keresztyének vagyunk, örülnek ennek a lehetőségnek. 5 saját gyermekünk közül 4 már iskolába jár és különböző sporttevékenységet is végeznek. Az edzések és versenyek alkalmával a pálya szélén újra és újra adódnak jó beszélgetéseink a hitről, amikor is megpróbálunk nemcsak felszínes, hanem mélyebb kapcsolatokat és barátságokat kiépíteni.

Ezzel újra bezárul a kör. Mindig nehéz búcsút venni valakitől, de a missziói munkában az ismeretségek, a mélyebb kapcsolatok és a barátságok a legfontosabbak, hogy végül az embereket Jézus Krisztushoz vezessük.

Imádkozzanak, kérem a mun-

kánkért, a tartományunkért, ahol nagy a munkanéküliség és a népességnek csak 1–2%-a vesz részt aktívan az egyházi életben. Egy további imatéma: a „Reach Meck Pom 2008” a tinédzserek missziói szolgálata, amelyet ebben az évben már hetedszer rendezünk meg. Kb.

100–120 résztvevőt várunk, akik augusztus 15–29-ig tíz helyen segítenek a missziói munkában.

Christoph és Inka Scharf (születtek: Berlin-Spandauban ill. Anklamban) 5 gyermekük van. A Teológiai Szeminárium elvégzé-

se előtt Christoph beteggondozó, Inka ápolónő volt. 2002 nyara óta Schwerinben végeznek missziói gyülekezeti munkát, Christoph felelős a schwerini „népegyházi közösség” missziói rendezvényeiért, elsősorban Schelfstadtban, Schwerin egyik belvárosi részén.

Tajvan Visszatérés

Mikor 4 évvel ezelőtt Németországból Tajvanba mertünk indulni, még édes keveset tudtunk erről az országról. Az igaz, hogy Kanadában találkoztunk és megismerkedtünk a missziós felkészülés ideje alatt néhány tajvanival, de kultúrájukról és magáról az országról nemigen tudtunk semmit. Viszont az elmúlt 4 év alatt nap mint nap alkalmunk és lehetőségünk volt megismerni az országot és az ott élő embereket. Tajvan kultúrája lenyűgözően sokszínű – keveredik a kínai kultúra (az ország lakóinak nagy része vagy Kínából vándorolt ide vagy a bevándorlók leszármazottai), az itt élő ősi törzs kultúrájával (Tajvan hegyeiben élő kisebbségi népcsoport), valamint a japán hagyományokkal (az ország a 2. világháború végéig Japán gyarmat volt). Az elmúlt 20 évben sok más ázsiai ország hatott Tajvanra, mint pl. Vietnám (sok tajvani vietnámi nőt vesz feleségül), Indonézia és a Fülöp-szigetek (ezekből az országokból sok vendégmunkás is érkezik). No, és persze a nyugati kultúrák, mindenek előtt az USA is befolyásolja a tajvani kultúra változását (sok tajvani az Egyesült Államokban tanul és sok fiatal amerikai dolgozik angoltanárként itt). Az 50-es évek településfejlődésének ideje után a keresztyének száma, sajnos, stagnálni kezdett, és az ezt követő 30 évben sem történt jelentős növekedés. A tajvani társadalom érdekessége, hogy az egyetemi végzettséggel rendelkezők között különösen magas a keresztyének száma, míg ez a szám a tanulatlan munkások és parasztok esetében talán még az 1%-ot sem éri el. Ennek az egyik oka az lehet, hogy a „szent

könyvekkel” való foglalatosság hágyományosan a tanult és képzett elit emberek kiváltsága lehetett, míg az egyszerű nép számára a vallás nem volt más, mint rituálék és áldozatok sora. Valószínűleg ennek a következménye az, hogy a tajvaniak még ma is tudják ugyan, hogy ünnepnapokon templomba kell menni és áldozatot kell bemutatni az isteneknek, de a dolgok hátterével nem foglalkoznak, mert az túlságosan megterhelő számukra.

Közrejátszik az is, hogy maga a kínai kultúra is nagyon gyakorlatias – azt teszik, ami „használ” vagy ami „működik”, ami a sikert és a cél elérését garantálja, nem pedig azt, ami helyes lenne.

A tajvani keresztyének is – akik rendszeresen járnak istentiszteletre és résztvesznek a gyülekezeti életben – nyitottak az új és sikert ígérő lehetőségekre, példaképüknek tekintik az amerikai és koreai ún. „mega egyházakat”, ugyanis ők látszólag tudják, hogy mi tesz manapság egy egyházat sikeressé, vagyis gyülekezeti tagok ezreit magunk köré gyűjteni. Ennek a szemléletnek, hozzáállásnak a hátrányai mellett az az előnye is megvan, hogy sokkal jobb, ha az emberek a 21. században aktuális keresztyén dalokat énekelnek, mint ha mellékes, lényegtelen dolgokon vitatkoznának, mint ahogy azt Németországban teszik. A dolgok árnyoldalához tartozik viszont, hogy olyan hatásokat is beépítenek a gyülekezeti életbe, amelyek nem egyeztethetők össze a Bibliával.

Teljesen új megtapasztalást jelentett viszont nekünk, hogy az embert

keresztyénként egy kis közösség megbecsült tagjának tekintik, és általában jó véleménnyel vannak róla. Ezzel szemben Európában sokszor az az érzésünk, hogy egy egykori többségi közösség tagjainak tekintenek minket, akik nem rendelkeznek holmi fényes jövővel, és jobbra negatívan gondolkodnak és beszélnek rólunk.

Visszatérés a második hazából

Idén nyáron búcsúznunk kell Tajvantól – de nem egy évre, ahogy vártuk volna –, hanem az elkövetkező évekre. 2007 elején a Misszió vezetősége megkérdezte tőlünk, készen állunk-e arra, hogy Németországban élő kínaiak között dolgozzunk. Egyre több kínai hallgató tanul német egyetemeken, és ez a tény adta a liebenzeli missziónak azt az gondolatot, hogy aktívan részt vegyen ebben a munkában. Egy idő után ebben az ajánlatban felismertük Isten akaratát, ezért ezen a nyáron Németországba térünk vissza. Mivel a Németországban tanuló kínaiak legnagyobb része nem Tajvanból érkezett, ezért kissé magunk mögött kell hagynunk az országot és kultúráját és új dolgokat kell tanulnunk. Visszautunk előtt egy kis időt Kínában is eltöltünk, hogy ismerkedhessünk az anyaországi kínaiakkal és kultúrájukkal, hogy jobban megérthessük őket.

Németországba való visszatérésünk nekünk négyünknek nem egyértelmű „hazatérés”, mert hazánknak tekintettük már Taicsungot is, ami Tajvan 3. legnagyobb városa, közel 1 millió lakossal. Itt van a „mi” gyülekezetünk, tudjuk, hol lehet jól bevásárolni, vagy valami fi-

nomat, ízletest lehet enni, számtalan lehetőséget ismerünk. Itt a benzin még viszonylag olcsóbb, itt tanultuk meg számtalan fáradságos órában a kínai nyelvet, itt született meg 2006-ban a lányunk Leticia, itt barátokra találtunk.

Vegyes érzésekkel indulunk Németországba, persze örülünk, hogy újra találkozhatunk szüleinkkel, barátainkkal és rokonainkkal, de

mégis kissé fájdalmas érzés, hogy fel kell adnunk valamit.

Pállal mondhatjuk, bár németek voltunk és még mindig azok vagyunk, de valamennyire tajvaniakká lettünk a tajvaniaknak, most pedig a Németországban élő kínaiaknak „külföldi kínaiakká” kell lennünk... Majd meglátjuk, hogyanb működik ez.

De már nagyon várjuk és örülünk az „otthon” kapott új feladatunknak

és köszönjük, hogy velünk imádkoznak, hogy Isten áldása kísérelje a búcsúnkat és az otthoni „újrakezdést”.

Daniel és Gabriele Frey (két gyermekükkel) a Liebenzelli Misszió Teológiai képzése előtt rövid ideig Indiában betegápolóként végeztek szolgálatot, majd a nyelvtanulás után 2004-től tartózkodtak Tajvanban és vettek részt a gyüle-

Zambia

Reményteljes jövő

Interjú Maximilian Katangával, a „Dawn Trust Community Care” (DTCC, HIV/Aids fertőzöttek gondozására létrehozott kísérleti projekt, Musili-Township Ndola/Zambia) ifjúságért és sportért felelős munkatársával.

Maximilian, a ndolai „Theological College of Central Africa” (TCCA, Közép-Afrikai Teológiai Szeminárium) harmadéves hallgatója vagy. Feleségeddel, Maryvel öt gyermeket neveltek. Néhány hónapja a DTCC ifjúságért és sportért felelős munkatársa lettél. Mivel foglalkoztál teológiai tanulmányaidat megelőzően?

Előtte egy középiskolában tanítottam. Ezen kívül egy kis farmom volt, aminek a bevételéből kiegészítettem a fizetésemet.

Korábban dolgoztál már ifjúsági munkában vagy sportterületen?

Igen, iskolaéveim alatt, és a főiskolán is megbíztak sportprogramok szervezésével. Azután nyolc évig tornatanár voltam Zambia különböző vidékein. Továbbá sporttevékenységeket szerveztem a gyülekezetekben.

Milyen kihívásokat jelent az ifjúsági- és sportmunka Musiliben, a 300-nál is több gondjaidra bízott fiatal között?

A Musiliben töltött rövid idő alatt azt tapasztaltam, hogy a fiatalok életében változás következett be, még akkor is, ha azelőtt nagyon rossz életet éltek. Természetesen nem minden fiatal a sport vagy a bibliai programok irán-

ti érdeklődésből jön, hanem a másik nem miatt. Van, aki részegen érkezik vagy marihuánát szív.

Ilyenkor nagyon bölcsen kell viselkednem, nehogy eltaszítsam őket, mielőtt segíthetnék. Gyakran végzek életvezetési tanácsadást és lelki-gondozást.

Mit szeretnél megértetni a fiatalokkal?

Legfőbb célom, hogy személyes Megváltójukként ismerjék meg az Úr Jézust. Az is célom, hogy megtanulják betartani a sport és a társadalmuk szabályait. Sokan járnak közülük még iskolába, ezért arra bátorítom őket, hogy szorgalmasan tanuljanak és iskolai köteleességeiknek nagy figyelmet szenteljenek. A HIV/Aids-problémáról is beszélni kell, nehogy megfertőződjenek a fiatalok. Arra is bátorítom őket, hogy biztos megelőzésként tartózkodjanak a házasság előtti szexuális élettől. További célom, hogy az ifjúság testileg erőssé, lelkileg teherbíróvá válják, és társadalmilag felelősen viselkedjen.

Vannak-e bátorító tapasztalataid a fiatalok között?

Néhányan átérték, hogy Jézus megszabadította őket a bűneiktől – ez a Musiliben végzett munkánk fő célja. Egyikük, Camillo, 14 éves és a 9. osztályba jár. A levelező bibliai tanfolyamunkat végezte, és mikor annál a fejezetnél járt, hogyan lehet az ember Isten gyermeke, személyes beszél-

getésben elmagyaráztam neki az Úr Jézus életét és váltságművét. Elismerte, hogy bűnös, és elfogadta Jézust Megváltójának. Szemmel láthatóan megváltozott a magatartása, és beszél barátainak az evangéliumról.

Mire lesz szükség a jövőben ehhez a munkához?

Szükségünk lesz egy teljes állású munkatársra a sportmunkában. Ezen kívül még valakire, aki az itt lakók és a fiatalok lelki vezetését és a lelkigondozói feladatokat végezné. Előny lenne, ha ez a személy a környékre tudna költözni.

Milyen problémákkal szembesülsz?

Meg vagyok győződve róla, hogy mindenféle szolgálatban várnak leküzdendő nehézségek. Néhányan azt gondolták, ajándékokat fognak kapni – ezek nemsokára elmaradtak. Egy 13 éves lány például sportolni jött. Sajnos, minden alkalommal nagyon későn ment haza, özvegy édesanyja emiatt erősen aggódott. Egy szomszéd azt mesélte neki, hogy fiúkkal mászkál. Beszéltem a lánnyal, de mindent tagadott. Mikor végül a fiúknál töltötte az éjszakát, az édesanyjának elege lett, és megtiltotta, hogy részt vegyen a sportrendezvényeken. Lelkigondozói beszélgetésekben továbbra is segíteni igyekeztem a lánynak és az édesanyjának. Végül a lány bocsánatot kért édesanyjától a viselkedése miatt. Most minden alkalommal egy kisgyermek

jön vele, így neki is időben haza kell mennie. Az édesanya nagyon boldog és hálás ezért a változásért.

Milyen nehézségekkel néznek szembe a gyerekek és a fiatalok?

Vannak, akik egészen gyakorlati okok miatt nem járnak már iskolába: nincs megfelelő cipőjük, iskolai egyenruhájuk, nem tudják megfizetni a tandíjat ... Attól tartok, gondunk lesz velük a jövőben. A fiatalok nagyon erős szexuális kísértésnek vannak kitéve, mivel a környezetük borzasztóan erkölcstelen. Néhány lány arról panaszkodott, hogy a fiúk bosszúval fenyegették őket, amikor ők visszautasították a szexuális közeledésüket. A legtöbb embernek nincs állandó munkája, így nagyon egyszerű körülmények között élnek. Sokan nem tudják, mivel töltsek a szabadidejüket, ezért könnyen ostobaságra adják a fejüket.

Max, mit szeretnél, ha megvalósulna a musilibeli ifjúsági munkában és a zambiai fiatalok között?

Isten segítségével reménnyel tekintek a jövőbe a DTCC ifjúsági mun-

kájában. Remélem, hogy minden szokásos sportág művelésére nagyon jó és gondozott pályáink lesznek. Imádkozom, hogy az Úr ezzel a programmal sokakat megtérésre indítson, és ez a musili gyülekezet életében pozitív változást idézzon elő. Vágyam, hogy megérjem azt az időt, amikor Musiliben minden fiatal hallotta az evangéliumot, és az idősebbekhez is elért a jó hír. Hiszen éppen az idősebb korosztályban gondolják sokan, hogy a DTCC egy varázslással kapcsolatos szervezet. (Errefelé, sajnos, sok a varázslás.)

Remélem, hogy az öregfiúk focicsapatát belátható időn belül felveszik a területi amatőr ligába.

Szeretném, hogy egy napon a DTCC csapatainak játékosai is játszanak a nemzeti válogatottak soraiban. Ezáltal a játékosok szóban és tettben bizonyosságot tehetnének Jézusról azok előtt, akik még nem ismerik az Urat. Remélem, hogy eljön az az idő, amikor a fiatalok egyszer majd meg tudják vásárolni a saját sportfelszerelésüket.

Mindent összefoglalva arról a nap-

ról álmodom, amikor Zambia fiatalágából sokan engedelmessé válnak az Úr szavának, amint a 119. zsoltár 9. versében áll: „Hogyan tarthatja tisztán életútját az ifjú? Úgy, hogy megtartja igédet.”

Maximilian Katangával Hedwig Müller nővér beszélgetett.

A projektünkről további információt talál német nyelvű weboldalunkon: www.liebenzell.org/weltweit/arbeitsgebiete/sambia/mushili-aids-projekt

*Hedwig Müller nővér, ápolónő.
A Liebenzelli Teológiai Szeminárium Bibliaiskolájának elvégzése után belépett a Liebenzelli Misszió diakonisszái közé. 1986 és 1995 között első alkalommal tartózkodott Zambiában (Afrika), ahol vasárnapi iskolai segítők képzésében és segédanyagok kidolgozásában vett részt. Ezt követően közösségépítő munkát végzett Németországban, majd 2001 óta ismét Zambiában tevékenykedik az AIDS által érintettek teljeskörű gondozását végző szolgálat felépítésében.*

Kína

Sok okunk van az ünneplésre

Kínában a sok nehézség ellenére is vannak gyorsan növekvő keresztény egyházak. Közülük az egyiket, a csangsai „Déli-Egyház-”at a liebenzelli misszionáriusok alapították. A gyülekezet 2007. szeptember 16–24. között ünnepelte fennállásának 100. évfordulóját. Hálát adunk Istennek, hiszen több mint 20 esztendővel ezelőtt újra megnyithatták a gyülekezetet, és ma minden vasárnap 3 istentiszteletet tartanak, mindegyiken több, mint 400 ember vesz részt.

100 éves évforduló nem mindennapi ünneplése

Erre a jubileumra a gyülekezet jó kétórás programmal készült, amely kórusénekeket, zenedarabokat, táncokat és színelőadásokat foglalt magába. Mindent kitűnően előkészítették a legapróbb részle-

tekig, a program művészi értékű volt. A technikai segédeszközöket: a mikrofont és a hangerősítőket, a világítást és a számítógépet ügyesen beállították, a munkatársak is mind egyetértésben dolgoztak. A lelki program is érdekfeszítőnek bizonyult. Egy gondolatébresztő Power Point (számítógéppel vezérelt vetített képes) előadással történelmi visszapillantást kaphattunk az egyházban eddig szolgáló misszionáriusokról és lelkészekről. Az egyik általános iskolai tanárnő az áhítatban drámai módon ábrázolta Jézus szenvedését és feltámadását. Egy 99 éves asszony megindító módon tett bizonyosságot mindarról, amit az Úr Jézussal átélt.

Belépőjegyek és „vasfüggöny”

Az egyháznak ma több mint 2800 tagja, 178 munkatársa, 1 lelkésze és 3 beosztott lelkésze van. Az össze-

jövetelel terembe csak 400 személy fér. Ám hogy mindenki részt vehessen az ünneplésben, a jubileum alkalmával 10 ünnepi istentiszteletet tartottak. A hét folyamán tartandó ünnepi előadásokra belépőjegyeket osztottak ki, így mindenki egyszer biztosan résztvehetett a jubileumi megemlékezésen. A rendezők mindig csak 10 perccel az összejövetel kezdete előtt nyitották ki a vasból készült templomajtót. Aztán pedig újra vasfüggönnyel zárták le.

Nem hiábavaló szolgálat

Az egész program olyan mély benyomást tett ránk, hogy csak nehezen tudjuk szavakkal és képekkel visszaadni. Azokra kellett gondolnom, akik ebben a gyülekezetben végeztek szolgálatot. Mit érezhettek volna, ha itt lettek volna? Vajon egykor el tudtak volna ilyen képzelni?

– Christian Wohlleber misszionárius és Paulina Kumm, valamint Kunst Irén (magyar származású) missziós nővérek, akik 1907-ben megalapították a gyülekezetet;

– Dr. Fritz Eitel és Anna Forstmeier, Elise Fischer, Helene Luginsland és mások, akik 1938-ban átérték a nagy csangasai tűzvészt, amely 5 nap múlva csak hamut és elszenesedett gerendákat hagyott hátra;

– Az a sok misszionárius, akik éhínségek, kolera, rablótámadások és háborús események miatt sokat szenvedtek, és akiket 1941-ben kiutasítottak az országból, majd hallaniuk kellett, hogy 1944-ben a gyülekezetet teljesen bezárták;

– Dr. Ernst Witt, Adalbert Ettlíng, Berta Steybe és mások, akik 1946-ban visszatértek Csangásába, de 1949–1951 újra kiutasították őket;

– Luo lelkész, aki a nehéz időkben a gyülekezetet egyedül vezette tovább, amíg 1966-ban másodszer is bezárták azt;

– A sok csangasai keresztyén, akik a kulturális forradalom alatt sok bajon és nyomorúságon mentek keresztül, halál vagy munkatábor lett a részük;

– Az a 70 keresztyén, akik az idős Li lelkész vezetésével 1982-ben nagy erőfeszítések és hosszú várakozás után végre megkapták az engedélyt, hogy vallási közösségként újra elkezdjék az istentiszteleteket;

– Az egyház tagjai, akiknek volt bátorságuk ahhoz, hogy 1987-ben a régi, roskatag épületet lebontsák és a mostani 4 emeletes épületet felépítsék;

– Minden lelkész és prédikátor, aki fáradságot nem kímélve csekély

fizetésért szolgált a gyülekezetben.

Csodálatos, mi lett ebből a kis palántából. Isten az országot alapjaiban megrázó viharokon keresztül is megtartotta népét. Az itt szolgálók fájdalma és könnyei, fáradsága és áldozathozatala nem volt hiábavaló.

Siegfried Ulmer: felesége Marianne. Siegfried érettségi után elvégezte a Liebenzelli Misszió Teológiai Szemináriumát. 1979 óta élnek Tajvanon. A nyelvtanulás után gyülekezetalapító munkában vettek részt, Siegfried később tanított a Ju–San Bibliaiskolában, továbbképzésen vett részt az USA-ban és Németországban. 2004 óta újra Tajvanon szolgálnak, feladatuk: területi vezetés, besegítés a Hsziao-csen gyülekezetben és Kínában tesznek látogatásokat.

SZERKESZTŐSÉGI ÜZENETEK

Mire Olvasóink kezébe jut újságunk, még a következő helyeken lehet meghallgatni a Luz család missziói beszámolóját:

Június 10. kedd	15.00 Mándok, Ref. Gyülekezet 18.00 Nagyvarsány, Ref. Gyülekezet
Június 11. szerda	17.00 Mátészalka, Kertvárosi Ref. Gyülekezet
Június 12. csütörtök	17.00 Hajdúszoboszlói Ref. Gyülekezet
Június 13. péntek	17.00 Miskolc-Tetemvári Ref. Gyülekezet
Június 15. vasárnap	10.00 Soltvadkerti Ref. Gyülekezet
Június 16. hétfő	16.00 Tatabánya – B.Sz. körzeti alkalom
Június 17. kedd	18.00 Budahegyvidéki Ref. Gyülekezet
Június 18. szerda	18.00 Bp. Fasori Ref. Gyülekezet
Június 19. csütörtök	18.00 Hajdúböszörményi Ref. Gyülekezet
Június 20. péntek	17.00 Eger – Kálvin ház
Június 22. vasárnap	16.00 Szeged-Újszegedi Ref. Gyülekezet
Június 24. kedd	17.00 Szabadkai Ref. Gyülekezet
Június 26. csütörtök	18.30 Péceli Ref. Gyülekezet
Június 28. szombat	17.00 Biai Ref. Gyülekezet
Június 29. vasárnap	15.00 Perőcsényi Ref. Gyülekezet

Külmissziói Híradó – a Liebenzelli Misszió Molnár Mária Külmissziói Alapítvány lapja * Megjelenik évi hat számban. Az újságot térítésmentesen küldjük, külön kérésre a német nyelvű liebenzelli missziói lapokat is (Mission Weltweit és Go für Gott gyermeklap). * A Külmissziói Híradót a misszióra szánt adományokból tartjuk fenn és állítjuk elő.

Felelős kiadó: Sípos Alpár Szabolcs * Főszerkesztő: Előd Erika, Tel.: 06 1 326 54 94

Szerkesztőség: 2090 Remeteszőlős, Pisztráng u. 2. * Tel.: 06 26 355 310 * Internet: <http://www.liebenzell.hu>

Villámposta: info@liebenzell.hu Az OTP-nál vezetett számla száma: 11738084-20011215

Nyomdai előkészítés, kivitelezés: GEDEON Bt. Vác, Zrínyi u. 9. www.gedeon.hu